

Franjo Cvrtila, ratni pripadnik Omladinske narodnooslobodilačke brigade „Joža Vlahović“ koja je 30. prosinca obilježila 75. obljetnicu osnutka govori o trnovitom borbenom putu te partizanske jedinice

Navršilo se 75 godina od formiranja Omladinske narodnooslobodilačke udarne brigade „Joža Vlahović“, podsjeća **Franjo Cvrtila**, ratni pripadnik te partizanske jedinice i predsjednik Sekcije 16. brigade pri SABA RH. „Održali smo sat povijesti u povodu jubileja formiranja i borbenog djelovanja naše partizanske jedinice. Preživjelih boraca brigade je malo, a u Zagrebu gdje djeluje Sekcija još ih je manje, pa su ratni veterani iz Zagreba i okolice vezani za partizansku jedinicu organizirani kroz djelovanje i aktivnosti u Sekciji boraca 6. slavonskog korpusa“.

Psunjsko-papučka operacija

Brigada je formirana 30. prosinca 1942. godine u selu Gornjim Borkima kod Daruvara od 1. bataljuna 12. NOU brigade, 2. bataljuna kalničkog NOP odreda i jednog bataljuna 2. slavonskog NOP odreda kao 16. hrvatska narodnooslobodilačka brigada (29. lipnja 1943. godine dobila naziv Omladinska narodnooslobodilačka brigada „Joža Vlahović“), govori Cvrtila. Prvi komandant bio je **Rade Končar – Tihi** a prvi komesar **Marijan Cvetković**. Krajem siječnja 1943. godine sa 750 boraca ušla je u sastav 4. slavonske divizije (kasnije 12. divizije). Do sredine ožujka brigada je sudjelovala u napadima na Voćin, Viroviticu, Špišić Bukovicu, Lukač, Suhopoje, Zrinsku, Veliku Pisanicu i Garešnicu, vršila diverzije na pruzi Zagreb – Beograd.

Cvrtila posebno ističe borbe u psunjsko-papučkoj operaciji (šifrirani naziv „Braun“), kada je zajedno sa 18. slavonskom brigadom razbila jače domobranske snage na Cipelovcu i Češljakovačkom visu te vodila borbe s njemačkim formacijama kod Pake i Ruševa. Sa 17. slavonskom brigadom oslobodila je Voćin 9. svibnja, a 17. svibnja dala jednu četu za formiranje 21. slavonske brigade. Krajem lipnja brigada se prebacila u Hrvatsko zagorje, 13. srpnja

sudjeluje u zauzimanju Lepoglave, a zatim prebacuje ranjenike u bolnicu na Kalniku, gdje vodi žestoke borbe protiv jakih ustaško-domobranskih i njemačkih snaga. Koncem srpnja vratila se na Bilogoru.

Brigada je 3. studenog stavljena pod komandu Štaba žumberačko-posavskog sektora, prebcila se u Žumberak gdje je u prosincu sudjelovala u kordunsko-banijskoj operaciji. Istog mjeseca izvodi diverzije i napada manja neprijateljska uporišta na komunikaciji Zagreb – Karlovac. Poslije tih uspješnih akcija formiran je njen 4. bataljun.

U sastavu 34. divizije

U siječnju 1944. godine brigada vodi žestoke borbe protiv jedinica njemačke 392. legionarne divizije na odsjeku Pleševica – Sv. Jana - Slavetić, a 30. siječnja ulazi u sastav novoformirane 34. divizije. Od veljače do kraja travnja odbija česte ispade dijelova 1. kozačke divizije i ustaško-domobranskih snaga iz Ozlja prema Krašiću, Hežniku i Vivodini, iz Jastrebarskog i Draganića prema Peribiću, iz Zdenčine, Stupnika i Samobora prema Plešivici.

Prvog svibnja, brigada je stavljena pod neposrednu komandu Štaba 4. korpusa. U svibnju i lipnju, zajedno sa 7. divizijom vodila je borbe na Baniji, 29. lipnja prebacila se preko Save i do srpnja stigla do Velike Pisanice, u okolici Bjelovara. Na novom području vršila je popunu i reorganizaciju svojih jedinica, a 15. srpnja ušla u sastav novoformirane 40. divizije 6. korpusa. U njen sastav ušao je bataljun „Šandor Petefi“ a formirana je i jurišna četa. Brigada je 24. kolovoza dala 1. bataljun za formiranje Virovitičke brigade, 26. kolovoza mađarski bataljun „Šandor Petefi“ izašao je iz njenog sastava.

Za postignute uspjehe 1. listopada 1944. godine brogada dobiva naziv – udarna, s ponosom ističe Cvrtila. Od srpnja do listopada borbeno djeluje u Podravini, Daruvarskoj kotlini, na Papuku i Psunju. Tako je 6. kolovoza zauzela Uljanik i Duhove, sudjelovala u zauzimanju Grubišnog Polja, u napadu na Hercegovac, zajedno sa 12. divizijom u napadu na Slavonsku Požegu 5/6. rujna, sa 18. slavonskom brigadom zauzela Pakrac, učestvovala u borbama za Podravsku Slatinu i za Viroviticu.

Drugi bataljun je 28. listopada ušao u sastav 2. brigade OZNE (2. brigade Narodne obrane Hrvatske). U studenom i prosincu brigada je djelovala u sastavu 40. divizije u istočnoj Slavoniji i

Požeškoj kotlini te sudjelovala u borbama za Našice i u zauzimanju Pleternice.

Pohod do Dravograda

Drugog prosinca dijelovi brigade upali su u Slavonsku Požegu i zauzeli tvornicu špirita, bolnicu i nekoliko utvrđenih zgrada, ali smo se morali povući, jer se ostale jedinice naše brigade nisu probile u grad. Uporedo, jedinice brigade su 1. studenog između Nove Gradiške i Okučana na 30 mjesta porušile prugu Zagreb – Beograd.

Od siječnja do ožujka 1945. godine, brigada je djelovala na području Bilogore, Moslavine, Ravne gore i Papuka, napadajući okupatorsko-kvislinška uporišta. Od travnja do sredine svibnja 1945., sudjelovala je u konačnom oslobođenju Slavonije, Moslavine, Hrvatskog zagroja i Slovenije, gdje je 14. svibnja ugrozila bok neprijateljskih snaga kod Dravograda i omogućila jedinicama 51. divizije da ga zauzmu, kazuje Cvrtila.

Omladinske jedinice

P. S. Omladinske jedinice u NOR-u bile su vojne formacije sastavljene od omladinaca. Najveći dio omladine borio se u brigadama, partizanskim odredima i bataljunima koji nisu imali naziv – omladinski.

U Lici je u ožujku 1942. godine formirana Omladinska četa u Donjem Lapcu, u lipnju po jedna omladinska četa u sastavu 2. i 3. ličkog NOP odreda, a u studenom i u ličkom NOP odredu. Omladinski bataljun „Joža Vlahović“ formiran je lipnja 1942. godine, poslije završenog tečaja pri Štabu 1. operativne zone Hrvatske, a tijekom kolovoza je ušao u sastv 4. kordunaške brigade.

Koncem prosinca 1942. godine formirana je 16. hrvatska NOU brigada koja je 29. lipnja 1943., dobila naziv Omladinska narodnooslobodilačka brigada „Joža Vlahović“. Ime je dobila po **Joži**

Vlahoviću

(1916.-19041.), metalskom radniku iz Zagreba, članu SKOJ-a i članu KPJ. Joža Vlahović je zbog revolucionarnog rada nekoliko puta uhićivan. Bio je i sekretar PK SKOJ-a za Hrvatsku i član CK KPJ. Sudjelovao je u radu V. i VI. Zemaljske konferencije SKOJ-a. Kada je vlada Cvetković – Maček zabranila URS (1940. godine), organizirao je s Radom Končarom poznati štrajk u tvornici Siemens. Nakon okupacije zemlje radi na organizaciji NOB-a u Zagrebu, formiranju omladinske diverzantske grupe. Organizirao je glasoviti napad na stražu Sveučilišta ustaške vojnice (4. kolovoza 1941. godine), kod Botaničkog vrta. Uhapšen je 20. kolovoza 1941. godine i nakon zvjerskih mučenja, ustaše su ga strijeljale.

Joža Vlahović bio je omiljen među mladima u Zagrebu i u Hrvatskoj. Svirao je nekoliko instrumenata, inicirao kulturno-umjetničke priredbe na kojima je i sam sudjelovao. Proglašen je narodnim herojem. Nakon oslobođenja zemlje, brojna kulturno-umjetnička društva u Hrvatskoj nose njegovo ime – posebice je bio popularan KUD „Joža Vlahović“ u Zagrebu.

Bojan Miroslavljev